

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 10140/13
Vesna KRUŠKIĆ i drugi
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 25. studenoga 2014. u Vijeću u sastavu:

Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Julia Laffranque,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Erik Møse,
Ksenija Turković, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

Uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 17. prosinca 2012.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koji su dostavili podnositelji zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelji, gđa Vesna Kruškić, g. Nikola Kruškić [stariji], gđa Emanuela Kruškić i g. Nikola Kruškić [mlađi] hrvatski su državljani rođeni 1966., 1961., 2006., odnosno 2005. godine koji žive u Mirkovcima. Sve ih je pred Sudom zastupala gđa V. Šnur, odvjetnica iz Vinkovaca.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenice predmeta, kako su ih iznijele stranke, mogu se sažeti kako slijedi.

4. Prva podnositeljica i drugi podnositelj su baka i djed treće podnositeljice i četvrtog podnositelja. Svi su živjeli u zajedničkom kućanstvu od rođenja treće podnositeljice i četvrtog podnositelja, zajedno s I.K.-om (sinom prve podnositeljice i drugog podnositelja te ocem treće

podnositeljice i četvrtog podnositelja) i njegovom nevjenčanom suprugom K.F. (majkom treće podnositeljice i četvrtog podnositelja).

5. Dana 18. siječnja 2008. godine, K.F. je napustila zajedničko kućanstvo.

6. Dana 24. kolovoza 2011. godine, I.K. je također napustio zajedničko kućanstvo. Ubrzo nakon toga, unajmio je stan i u njega uselio s gđom B.B. s kojom je bio u vezi.

7. Treća podnositeljica i četvrti podnositelj ostali su u kućanstvu prve podnositeljice i drugog podnositelja nakon odlaska I.K.-a, no čini se da je ubrzo nakon toga nastao spor između prve podnositeljice, drugog podnositelja i I.K.-a pogledu mjesta boravka treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

8. Dana 11. listopada 2011. godine, I.K. je nazvao policiju i tvrdio da mu prva podnositeljica nije dopustila da svoju djecu odvede u svoj novi dom. Nakon poziva, I.K. je podnositelje posjetio u pratnji policijskih službenika. Prva je podnositeljica obavijestila policiju da je I.K. nepouzdan i nezaposlen te da nikad nije skrbio za svoju djecu. Policijski su službenici na to odgovorili da su roditelji zakonski skrbnici svoje djece te su prvoj podnositeljici savjetovali da se obrati lokalnom centru za socijalnu skrb.

1. Postupak pokrenut od strane lokalnog centra za socijalnu skrb

9. Dana 25. listopada 2011. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj javili su Centru za socijalnu skrb Vinkovci (u daljnjem tekstu: „lokalni centar za socijalnu skrb“) da su oba roditelja napustila treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja. Prva je podnositeljica posebice navela da su ona i drugi podnositelj skrbili za treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja od njihova rođenja te da njihov otac I.K. nikad nije skrbio za svoju djecu. Štoviše, uzimao je dječji doplatak za sebe te nije doprinio njihovom uzdržavanju. Nadalje je navela da je I.K. bio sklon zlouporabi alkohola, da je djecu često tukao remenom te ih prisiljavao da spavaju na podu, te da ih je na kraju napustio dana 24. kolovoza 2011. godine. Nadalje, dana 24. rujna 2011. godine pokušao je počinuti samoubojstvo nakon čega je deset dana zadržan na psihijatrijskom odjelu lokalne bolnice.

10. Istoga je dana centar pokrenuo upravni postupak za zaštitu prava djece s ciljem donošenja odgovarajućih mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece.

11. Dana 31. listopada 2011. godine, centar je (a) od psihijatrijskog odjela Opće bolnice u Vinkovcima zatražio izvještaj o I.K.-ovom zdravlju jer su obaviješteni da se tamo liječio, (b) od policijskih vlasti zatražio izvještaj o njihovim intervencijama vezanima uz tu obitelj, te (c) od lokalnog doma zdravlja zatražio izvještaj o općem zdravstvenom stanju treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

12. Dana 7. studenoga 2011. godine, policijske su vlasti centru podnijele izvještaj o događajima od 11. listopada 2011. godine (vidi stavak 8. gore).

13. Dana 30. studenoga 2011. godine, zaposlenik centra je proveo očevid u domu podnositelja.

14. Dana 12. prosinca 2011. godine odnosno dana 27. prosinca 2011. godine, centar je proveo očevid u domovima K.F. i I.K.-a te je 10. siječnja

proveo razgovor s K.F. i I.K.-om. Tijekom razgovora, I.K. je opovrgnuo tvrdnje prve podnositeljice (vidi stavak 9. gore) te je tvrdio da mu ona nije dopuštala da posjećuje svoju djecu. Posebice je opovrgnuo tvrdnju da je pokušao počinuti samoubojstvo te je objasnio da se porezao nakon što je razbio staklo za vrijeme svađe s B.B. zbog čega ga je trebalo liječiti u lokalnoj bolnici. Izvještaj koji je s vremenom dobiven iz Opće bolnice u Vinkovcima naizgled potvrđuje verziju događaja koju je ispričao I.K. (vidi stavak 63. dolje).

15. Na temelju tih očevida te provedenih razgovora, dana 6. veljače 2012. godine centar je pripremio izvješće koje je podnio Općinskom sudu u Vinkovcima u postupku vezanom za povjeravanje treće podnositeljice i četvrtog podnositelja na čuvanje i odgoj (vidi stavke 26.-28. dolje), koji je u međuvremenu pokrenut.

16. Dana 7. svibnja 2012. godine, centar je od policije zatražio istragu navoda o I.K.-ovom prethodnom nasilnom ponašanju. Dana 2. listopada 2012. godine policijske su vlasti, nakon provedenih razgovora s prvom podnositeljicom, K.F., I.K.-om te njegovom sestrom S.K., obavijestile centar da nisu utvrdili postojanje sumnje da je I.K. ikada počinio kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji protiv treće podnositeljice ili četvrtog podnositelja.

17. Odlukom od 10. srpnja 2012. godine centar je naložio provođenje mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece u obliku nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi I.K.-a i K.F. u trajanju od jedne godine. Pripremio je program nadzora te nadzor povjerio Z.P., medicinskoj sestri. S obzirom da su treća podnositeljica i četvrti podnositelj u to vrijeme još uvijek živjeli s prvom podnositeljicom i drugim podnositeljem, mjera se sastojala od praćenja kontakata između djece i njihovih roditelja.

18. Dana 19. veljače 2013. godine, Z.P. je zatražila razrješenje od dužnosti nadzora.

19. Dana 22. veljače 2013. godine, socijalna radnica centra predložila je da se nadzor nad K.F. i I.K.-om za vrijeme izvršavanja njihove roditeljske skrbi nastavi s novom osobom odgovornom za nadzor.

20. Dana 2. travnja 2013. godine, centar je imenovao A.P., socijalnu radnicu zaposlenu na psihijatrijskom odjelu Opće bolnice u Vinkovcima, za provođenje nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi K.F. i I.K.-a.

21. Dana 28. lipnja 2013. godine, A.P. je predložila da se mjera za zaštitu prava i dobrobiti djece u obliku nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi, koja je naložena odlukom od 10. srpnja 2012. godine (vidi stavak 17. gore), obustavi zbog loših rezultata i manjka suradnje od strane prve podnositeljice. Mjera je istekla 10. srpnja 2013. godine.

22. Odlukom od 6. veljače 2014. godine, centar je naložio provođenje mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece u obliku nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi I.K.-a i K.F. u razdoblju od 1. veljače 2014. do 31. siječnja 2015. godine. S obzirom da su treća podnositeljica i četvrti podnositelj od 30. prosinca 2013. godine živjeli sa svojim ocem I.K.-om (vidi stavak 79. dolje), mjeru se provodilo povremenim posjetima njihovom novom domu.

23. Izvještaji centra za veljaču i ožujak 2014. godine bili su pozitivni u pogledu I.K.-a i razvoja treće podnositeljice i četvrtog podnositelja pod

njegovom skrbi, dok je uočeno da K.F. nije redovito posjećivala svoju djece te nije uspjela komunicirati s njima.

2. Postupci vezani uz povjeravanje treće podnositeljice i četvrtog podnositelja

(a) Postupak između roditelja treće podnositeljice i četvrtog podnositelja

24. Dana 18. studenoga 2011. godine, majka treće podnositeljice i četvrtog podnositelja K.F. pokrenula je izvanparnični postupak pred Općinskim sudom u Vinkovcima protiv njihova oca I.K.-a tražeći da se njihova zajednička djeca povjere njoj na čuvanje i odgoj

25. Četiri dana kasnije I.K. je pokrenuo sličan izvanparnični postupak pred istim sudom protiv K.F. u kojem je tražio da se treća podnositeljica i četvrti podnositelj povjere njemu na čuvanje i odgoj. Ta dva postupka su kasnije spojena.

26. Dana 6. veljače 2012. godine, lokalni je centar za socijalnu skrb sudu podnio svoj izvještaj koji se sastojao od mišljenja psihologinje i mišljenja socijalne radnice, dviju zaposlenica tog centra.

27. Mjerodavni dio mišljenja psihologinje glasi kako slijedi:

„(...)je u interesu djece da žive s ocem koji je motiviran preuzeti brigu o djeci te na primjeren način zadovoljiti njihove potrebe. ukoliko otac bude činio propuste u skrbi oko mlt. djece ovaj centra izricat će mjere u svrhu zaštite prava i dobrobiti mlt. djece. Također, u interesu je mlt. djece da imaju kontakt s bakom i djedom te ukoliko se otac I... ne može dogovoriti oko susreta i druženja bake i djeda i djece, njegovi roditelji putem suda mogu zatražiti određivanje susreta i druženja. Svakako nije dobro prekidati emocionalnu vezu s bakom i djedom što može imati štetne posljedice po njih.

Majci predlažem susrete i druženja sa mlt. djecom svaki vikend u mjesecu, subotom od 9h do 18h i blagdane naizmjenice u kućanstvu majke, na način da dolazi po djecu i vraća ih u kućanstvo oca.“

28. Mjerodavni dio mišljenja socijalne radnice glasi kako slijedi:

„Kako je obiteljska situacija iznimno kompleksna pokušali smo zajedno pozvati I... i njegove roditelje u ovaj područni centar kako bi dogovorom riješili probleme, ali se zajedno nisu pojavili u zakazano vrijeme, svatko od njih j eimao različite razloge zbog nedolaska... (...).

(...)

Mišljenja sam da otac unatoč skromnim materijalnim prilikama ima osnovne uvjete za preuzimanje skrbi o djeci (...) Smatram da je potrebno da otac preuzme odgovornost za skrb o djeci i osigura djeci adekvatno odrastanje. Također sam mišljenja da odvojenost od roditelja kod mlt. djece njihove dobi može stvoriti otuđenost koja se može negativno odraziti na na daljnje odrastanje.

Mišljenja sam da majka nema uvjete za skrb o djeci čega je i sama svjesna te suglasna da djeca žive sa ocem.

Majci predlažem susrete i druženja sa mlt. djecom svaki vikend u mjesecu, subotom od 9h do 18h i blagdane naizmjenice, u kućanstvu majke, na način da dolazi po djecu i vraća ih u kućanstvo oca.“

29. Rješenjem od 7. veljače 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima je (a) odlučio da će treća podnositeljica i četvrti podnositelj živjeti s ocem I.K.

te (b) odredio njihovoj majci K.F. susrete i druženja vikendima i blagdanima naizmjenice. U tom se rješenju sud oslonio na izvješće lokalnog centra za socijalnu skrb.

30. Dana 15. veljače 2012. godine, K.F. je podnijela žalbu protiv tog rješenja. Dana 27. veljače 2012. godine žalbu su također podnijeli prva podnositeljica i drugi podnositelj. U njoj su u biti ponovili svoje tvrdnje protiv svog sina I.K.-a koje su iznijeli lokalnom centru za socijalnu skrb (vidi stavak 9. gore). Prva podnositeljica i drugi podnositelj također su tvrdili da su djeca trebala biti privremeno povjerena njima na čuvanje i odgoj jer ih je njihov otac napustio.

31. Rješenjem od 28. veljače 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima proglasio je žalbu prve podnositeljice i drugog podnositelja nedopuštenom jer nisu bili stranke u postupku.

32. Prva podnositeljica i drugi podnositelj zatim su se žalili na to rješenje, tvrdeći da imaju interes za podnošenje žalbe jer lokalni centar za socijalnu skrb nije postupio u skladu s člankom 103. Obiteljskog zakona nakon što je obaviješten da su oba roditelja napustila treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja (vidi stavak 9. gore i stavak 94. dolje).

33. Rješenjem od 18. travnja 2012. godine, Županijski sud u Vukovaru odbio je obje žalbe te potvrdio oba prvostupanjska rješenja (vidi stavke 29. i 31. gore).

34. Odlukom od 12. rujna 2012. godine, Ustavni sud Republike Hrvatske odbio je naknadnu ustavnu tužbu koju su podnijeli prva podnositeljica i drugi podnositelj.

(b) Postupak koji su pokrenuli prva podnositeljica i drugi podnositelj protiv roditelja treće podnositeljice i četvrtog podnositelja

(i) Postupak radi povjeravanja djece na čuvanje i odgoj

35. Dana 12. ožujka 2012. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj pokrenuli su izvanparnični postupak pred Općinskim sudom u Vinkovcima protiv K.F. i I.K.-a tražeći da im se treća podnositeljica i četvrti podnositelj povjere na čuvanje i odgoj. Ponovili su svoje tvrdnje da je I.K. tukao treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja koji su ga se bojali, da ih je napustio u kolovozu 2011. godine, te da je u rujnu 2011. godine pokušao počinuti samoubojstvo. Prva podnositeljica i drugi podnositelj također su istaknuli svoju ulogu jedinih skrbnika svojih unuka te su naveli da su od lokalnog centra za socijalnu skrb zatražili privremeno povjeravanje djece, no da je centar propustio donijeti odluku u roku od osam dana te je stoga postupio u suprotnosti s člankom 103. Obiteljskog zakona (vidi stavak 95. dolje).

36. Rješenjem od 20. ožujka 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima je proglasio zahtjev prve podnositeljice i drugog podnositelja nedopuštenim jer nisu bili ovlašteni na njegovo podnošenje. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

„da bi se moglo odlučiti o povjeri djeteta na čuvanje i odgoj drugoj osobi ili ustanovi, neophodno je prethodno oduzeti pravo roditeljima da žive sa svojim djetetom i odgajaju ga. Kako ovakav zahtjev nije postavljen tijekom postupka niti je utvrđeno da je roditeljima kao predloženicama oduzeto pravo da žive s ml. djecom i odgajaju ih to je prijedlog predlagatelj nedopušten. Nadalje, čl. 103. st. 1. ObZ

propisano je postupanje CZSS u situaciji kada su oba roditelja odsutna, spriječena, ili iz zdravstvenih ili sličnih razloga nesposobna skrbiti o djetetu. Dakle, u takvoj situaciji, Centar za socijalnu skrb će povjeriti dijete bez pristanka roditelja, na čuvanje i odgoj drugoj osobi, domu za djecu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

U svom prijedlogu, predlagatelji se pozivaju na odredbu čl. 107. ObZ, ali navedena odredba regulira susrete i druženja unučadi s bakom odnosno djedom, dok predlagatelji prijedlogom zahtijevaju da im se djeca povjere na odgoj i skrb. Zapravo predlagatelji svojim prijedlogom zahtijevaju da im se djeca povjere da žive s njima, a za podnošenje kojeg prijedloga nisu ovlašteni.“ .“

37. Rješenjem od 4. lipnja 2012. godine, Županijski sud u Vukovaru odbio je žalbu prve podnositeljice i drugog podnositelja te potvrdio prvostupanjsku odluku i obrazloženje navedeno u njoj.

38. Dana 3. listopada 2012. godine, Ustavni je sud odbio naknadnu ustavnu tužbu koju su podnijeli prva podnositeljica i drugi podnositelj.

(ii) Postupak radi oduzimanja prava roditeljima treće podnositeljice i četvrtog podnositelja da žive s njima

39. Dana 13. travnja 2012. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj pokrenuli su izvanparnični postupak pred Općinskim sudom u Vinkovcima protiv K.F. i I.K.-a tražeći da im se oduzme pravo da žive s trećom podnositeljicom i četvrtim podnositeljem. Pozivajući se na članak 111. Obiteljskog zakona (vidi stavak 95. dolje), tvrdili su da su i K.F. i I.K. napustili svoju djecu te da nisu sposobni brinuti se za njih.

40. Rješenjem od 16. svibnja 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima je proglasio prijedlog prve podnositeljice i drugog podnositelja nedopuštenim jer nisu bili ovlašteni na njegovo podnošenje. Posebice je smatrao da na temelju članka 113. Obiteljskog zakona (vidi stavak 95. dolje) takav prijedlog može podnijeti samo nadležni centar za socijalnu skrb ili sama djeca.

41. Prva podnositeljica i drugi podnositelj nisu podnijeli žalbu protiv tog rješenja. Ono je tako postalo pravomoćno 8. lipnja 2012. godine.

3. Postupci u vezi predaje treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njihovu ocu

(a) Glavni postupak

42. Dana 1. ožujka 2012. godine, I.K. je, pozivajući se na članak 106. Obiteljskog zakona (vidi stavak 95. dolje), pred Općinskim sudom u Vinkovcima pokrenuo izvanparnični postupak protiv prve podnositeljice i drugog podnositelja, tražeći predaju svoje djece, treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

43. Prva podnositeljica i drugi podnositelj su u svojem odgovoru od 30. ožujka 2012. godine na I.K.-ov prijedlog, tvrdili da je I.K. često bio odsutan, da nije sposoban brinuti se za svoju djecu, da to nikad nije činio te da ih je s vremenom i napustio u kolovozu 2011. godine.

44. Na ročištu održanom 4. travnja 2012. godine, sud je saslušao predlagatelja, prvu podnositeljicu i drugog podnositelja, te predstavnicu lokalnog centra za socijalnu skrb.

45. U svom je svjedočenju I.K. objasnio da je u kolovozu 2011. godine samo kratkoročno otišao tražiti posao u primorju. Tvrdio je da se dogovorio s prvom podnositeljicom i drugim podnositeljem da će oni brinuti za djecu dok je on odsutan.

46. Predstavnica lokalnog centra za socijalnu skrb podržala je I.K.-ov prijedlog, s obzirom da prva podnositeljica i drugi podnositelj nisu imali zakonsku osnovu za zadržavanje treće podnositeljice i četvrtog podnositelja u svojoj skrbi. Ona je također navela da centar nije usvojio mjere za zaštitu prava i dobrobiti djece koje su predviđene u slučajevima napuštene djece s obzirom da su stranke dogovorile da će djeca samo privremeno ostati u skrbi prve podnositeljice i drugog podnositelja, što je dopušteno na temelju Obiteljskog zakona.

47. Rješenjem od 6. travnja 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima je prihvatio I.K.-ov prijedlog te prvoj podnositeljici i drugom podnositelju naložio da treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja predaju njihovu ocu. Smatrao je da prva podnositeljica i drugi podnositelj zaista nemaju zakonsku osnovu za zadržavanje djece u svojem domu.

48. Prva podnositeljica i drugi podnositelj podnijeli su žalbu protiv tog rješenja. Tvrdili su da lokalni centar za socijalnu skrb nije ispravno procijenio I.K.-a, prvenstveno njegovo agresivno ponašanje i zlouporabu alkohola. Također su tvrdili da je centar u potpunosti ignorirao činjenicu da su oba roditelja napustila treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja. Konačno, osporavali su postojanje ikakvog dogovora o privremenoj skrbi za djecu između stranaka.

49. Rješenjem od 28. lipnja 2012. godine, Županijski sud u Vukovaru odbio je žalbu te potvrdio prvostupanjsku odluku, prihvaćajući obrazloženje navedeno u njoj.

50. Dana 31. listopada 2012. godine, Ustavni je sud odbio naknadnu ustavnu tužbu koju su podnijeli prva podnositeljica i drugi podnositelj.

(b) Ovršni postupak

51. U međuvremenu, dana 13. travnja 2012. godine, I.K. je Općinskom sudu u Vinkovcima protiv prve podnositeljice i drugog podnositelja podnio prijedlog za ovrhu rješenja tog suda od 6. travnja 2012. godine (vidi stavak 47. gore).

52. Dana 23. travnja 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima je donio rješenje o ovrsi i odredio predaju djece za 3. svibnja 2012. godine, u prisutnosti sudskog ovršitelja i zaposlenika lokalnog centra za socijalnu skrb.

53. Intervencija zakazana za 3. svibnja 2012. godine je odgođena na preporuku psihologinje zaposlene u centru jer su oboje djece, a posebice četvrti podnositelj koji je odbio ići sa svojim ocem, bili uznemireni zbog toga što će morati napustiti dom svoje bake i djeda. Mjerodavni dio izvješća psihologinje od tog dana glasi kako slijedi:

„Ova situacija uznemirila je djecu, posebice ml. Nikolu koji je odmah počeo govoriti kako ne želi ići kod oca. Kod djeteta su se jasno vidjeli znakovi uznemirenosti, napetosti, tjeskobe i straha u vidu ubrzanog i isprekidanog disanja, tremora ruku, brzog prelaženja očima s jedne dorađe osobe na drugu (pokušaj da

prepozna moguće reakcije odraslih), isprekidanih misli koje su se odražavale na isprekidan i fragmentiran govor, „lomljenje prstiju“. Dječak je i ocu direktno rekao kako ne želi ići s njim jer se ranije neprimjereno ponašao prema njemu (vikao na njega i sestru, prijetio kaišem, spavali su na podu kod njega, nije ispunjavao dana obećanja o kupovini određenih stvari). Kod mlt. Emanuele nisu primijećeni znakovi tjeskobe i straha. Djevojčica je i iskazala spremnost odlaska kod oca.

... Unatoč nastojanjima da se promijeni njegovo razmišljanje o odlasku kod oca to nisam uspjela. Razgovor na tu temu pojačao bi njegovu uznemirenost. Bilo je vidljivo kako se samo nasilnim putem moglo mlt. Nikolu predati ocu, a to svakako nije bilo u interesu djeteta. Stoga se odustalo od ovrhe...

... dogovoreni su kontakti djece s ocem i to 04.05.2012. god. na način da otac u 10,00 dođe vidjeti djecu kod svojih roditelja ... a 05.05.2012.god. da djed i baka dovedu djecu kod oca i ostave ih na nekoliko sati..."

54. Dana 4. svibnja 2012. godina, četvrtog je podnositelja pregledao pedijatar jer je povraćao, krvario iz nosa i bio u strahu zbog mogućeg preseljenja iz doma svoje bake i djeda u dom svog oca. Pedijatar je propisao psihijatrijski pregled.

55. Dana 7. svibnja 2012. godina, četvrtog je podnositelja pregledao psihijatar koji je propisao liječenje oksazepamom (lijekom za liječenje tjeskobe i nesаницe) nakon što se dijete žalilo na nesanicu i noćne more o ocu.

56. Dana 10. svibnja 2012. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj podnijeli su žalbu protiv rješenja o ovrsi. Tvrdili su da je sami pokušaj ovrhe izazvao tešku uznemirenost treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

57. Dana 10. srpnja 2012. godine, Županijski sud u Vukovaru je, postupajući po žalbi prve podnositeljice i drugog podnositelja, ukinuo rješenje o ovrsi i predmet vratio na ponovni postupak. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

„(...) ovaj drugostupanjski sud smatra da je potrebno utvrditi odlučne činjenice u odnosu na moguću promjenu stava mlt. djece prema ocu i druženju s njim te u tu svrhu prvostupanjski sud treba odrediti ročište na koje će pozvati stranke i predstavnika centra za socijalnu skrb ... radi upoznavanja s trenutnim odnosima stranaka u smislu mogućnosti vraćanja djece ovrhovoditelju, a obzirom na njihov stav prema ocu, jer bi ovrha radi provedbe predaje djece ocu, kako je to određeno ovršnom ispravom, bila protiv interesa djece ako provedba ovrhe ... kod djece izaziva reakcije kakve su opisane (...).“

58. U ponovljenom je postupku Općinski sud u Vinkovcima održao ročište 1. listopada 2012. godine na kojem je saslušao sve podnositelje i I.K.-a. Mjerodavni dio izjave prve podnositeljice glasi kako slijedi:

„Kada ga je [I.K.-a] ona [supruga] napustila većinom sam ja preuzela brigu o djeci, jer njega djeca nisu zanimala a osim toga je često išao i na teren. uvijek je govorio da ide na teren raditi no uvijek bi se vraćao bez novca uz opravdanje da ga je gazda prevario. Djeca nikada nisu bila emotivno vezana za njega, i sada ga više u strahu spominju... Smatram da može doći u naše kućanstvo vidjeti djecu kada god hoće. ... Točno je da ne dopuštam da odvede djecu u svoje kućanstvo jer se od rođenja nije brinuo za njih već ih je samo tjerao od sebe, te smatram da ih želi odvesti samo kako bi mogao tražiti od CSS materijalnu pomoć.“

Mjerodavni dio izjave drugog podnositelja glasi kako slijedi:

„(...) Nemam ništa protiv toga da on [I.K.] dolazi vidjeti djecu, samo se protivim tome da odvede djecu koju smo mi odgojili od nas. On [I.K.] ne radi i nema zdravstveno ni mirovinsko osiguranje, stoga se ne može niti skrbiti o djeci. Ja to sve imam i radim (...)“

Mjerodavni dio izjave treće podnositeljice glasi kako slijedi:

„Ja živim s bakom i djedom te se o meni većinom brine baka jer dida puno radi. Tatu ne volim, jer nas je tukao mene je čak udario kaišom i tjerao nas je da spavamo na podu (...) Njega [oca I.K.-a] se bojim a ... B... uopće ne poznajem. Kod tate ne bih voljela živjeti čak ni da mi kupi punu sobu igračkaka čokolade i bombona. Mislim da bi nas opet tukao i tjerao da spavamo na podu...“

Mjerodavni dio izjave četvrtog podnositelja glasi kako slijedi:

„(...) Ne bih volio živjeti s ocem, s obzirom da me je on tukao dok je živio s nama, te me stalno tjerao od sebe ... tate se bojim, te sam se uplašio kada su iz suda došli po mene, jer sam mislio da ću morati živjeti kod tate... kad su došli po mene da me vode tati meni je curila krv iz nosa, i povraćao sam nakon što su oni otišli, te me baka odvela doktoru... Ja sam se sinoć upiškiio u krevet jer sam sanjao da će tata doći po mene i odvesti me...“

Mjerodavni dio izjave I.K.-a glasi kako slijedi:

„(...) Iskazuje kako je dok je živio u kući roditelja točno 5 puta izbio iz kuće, radi posla Točno je da se 25.09.11. u alkoholiziranom stanju slučajno posjekao kada je razbio staklo u stanu u kojem je živio, no nije točno da se je isjekao. Ne konzumiram alkohol inače, to je bio izolirani incident. Djecu nisam tukao niti vršio nasilje nad njima (...)“

59. Dana 8. listopada 2012. godine, I.K. je zatražio provođenje psihijatrijskog vještačenja sebe, treće podnositeljice i četvrtog podnositelja, kako bi se utvrdila njegova roditeljska sposobnost te jesu li djeca dala svoje izjave pod utjecajem bake i djeda.

60. Dana 9. listopada 2012. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj prigovorili su psihijatrijskom vještačenju tvrdeći da bi psihološka procjena bila dovoljna.

61. Dana 23. listopada 2012. godine, Općinski sud u Vinkovcima naložio je psihijatrijsko i psihološko vještačenje I.K.-a te promatranje treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

62. Dva su vještaka za psihologiju i psihijatriju provela svoju procjenu od 14. do 17. prosinca 2012. godine te 24. prosinca 2012. godine. Utvrdili su, *inter alia*, da su izjave treće podnositeljice i četvrtog podnositelja nastale pod emocionalnim i manipulativnim pritiskom prve podnositeljice i drugog podnositelja, da je I.K. bio općenito sposoban za odgoj te da želja djece da žive sa svojim bakom i djedom nije u njihovu interesu. Preporučili su postupni prijelaz djece njihovu ocu, nakon čega bi trebali ostati u redovitom kontaktu sa svojim bakom i djedom zbog njihove snažne emocionalne veze.

63. Vještačenje je također sadržavalo medicinsku dokumentaciju o događajima od 24. rujna 2011. godine (vidi stavke 9. i 14. gore) koja je potvrdila da je I.K. u ranim jutarnjim satima 25. rujna 2011. godine primljen u psihijatrijski odjel Opće bolnice u Vinkovcima te da je otpušten četiri dana kasnije. Međutim, mišljenje psihijatra i kliničkog psihologa koji su ga

tamo pregledali je sugeriralo da nije pokušao počinuti samoubojstvo već se ozlijedio kad je bacio čašu za vrijeme svade s B.B.

64. Dana 19. veljače 2013. godine, lokalni centar za socijalnu skrb je predložio da Općinski sud u Vinkovcima naloži postupnu predaju treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njihovu ocu te da se to u prvom mjesecu učini u obliku jednosatnih sastanaka svake srijede pod nadzorom A.P. (vidi stavak 20. gore) u Općoj bolnici u Vinkovcima.

65. Dana 4. ožujka 2013. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj prigovorili su vještačenju. Tvrdili su da je I.K. uspio sakriti svoj stvarni karakter, prvenstveno svoj alkoholizam, suicidalne sklonosti i opću neodgovornost. Također su tvrdili da su vještaci pretjerano naglasili njihov utjecaj na unuke.

66. Dana 13. ožujka 2013. godine, Općinski sud u Vinkovcima održao je još jedno ročište te saslušao socijalnu radnicu zaposlenu u lokalnom centru za socijalnu skrb koja se složila s procjenama vještaka.

67. Dana 22. ožujka 2013. godine, Općinski sud u Vinkovcima je izdao novo rješenje o ovrsi oslanjajući se na procjene vještaka te mišljenje lokalnog centra za socijalnu skrb. Rješenje je naložilo postupnu predaju djece po sljedećem rasporedu:

- u travnju 2013. godine, kontakti između treće podnositeljice, četvrtog podnositelja i njihova oca trebali su se odvijati svake srijede u Općoj bolnici u Vinkovcima u trajanju od jednog sata jer je bilo potrebno provoditi nadzor nad kontaktom i nije bilo vjerojatno da će I.K.-u biti dopušteno ući u dom prve podnositeljice i drugog podnositelja;

- u svibnju 2013. godine, kontakti između treće podnositeljice, četvrtog podnositelja i njihova oca trebali su se odvijati svake srijede u trajanju od četiri sata, svake subote između 9:00 i 19:00 i svake nedjelje između 9:00 i 19:00 sati;

- u lipnju 2013. godine, kontakti između treće podnositeljice, četvrtog podnositelja i njihova oca trebali su se odvijati svake srijede u trajanju od četiri sata te svakog vikenda od 9:00 u subotu do 19:00 u nedjelju;

- konačna predaja treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njihovu ocu trebala se odviti 1. srpnja 2013. godine.

68. Dana 4. travnja 2013. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj podnijeli su žalbu na rješenje o ovrsi od 22. ožujka 2013. godine, koju je Županijski sud u Vukovaru odbio 6. lipnja 2013. godina.

69. Nakon zahtjeva Općinskog suda u Vinkovcima od 21. svibnja 2013. godine, A.P. je 17. lipnja 2013. godine podnijela svoja izvješća o nadzoru nad susretima između treće podnositeljice, četvrtog podnositelja i njihova oca za travanj i svibanj 2013. godine. Prema tim izvješćima, njihovi su se sastanci održavali samo u travnju, no u nekim su slučajevima djeca odbila komunicirati sa svojim ocem. U svibnju nije bilo sastanaka zbog nevoljkosti djece da se sastanu sa svojim ocem. A.P. je naglasila da prva podnositeljica nije surađivala te da nije pripremila djecu za sastanke.

70. Dana 3. srpnja 2013. godine, I.K. je od Općinskog suda u Vinkovcima zatražio da naloži predaju treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njemu, uz pomoć sudskog ovršitelja i policije.

71. Dana 8. srpnja 2013. godine, Općinski je sud u Vinkovcima zakazao predaju treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njihovu ocu za 18. srpnja 2013. godine, u prisutnosti sudskog ovršitelja, policije i zaposlenika lokalnog centra za socijalnu skrb. Predaja je odgođena jer podnositelji nisu bili kod kuće tog dana.

72. Dana 29. kolovoza 2013. godine, Općinski je sud u Vinkovcima ponovno zakazao predaju djece njihovu ocu za 11. rujna 2013. godine. Predaja je još jednom odgođena jer su podnositelji bili odsutni.

73. Općinski je sud u Vinkovcima zakazao još jednu predaju za 5. studenoga 2013. godine u svojim prostorijama. Tom su se prilikom prva podnositeljica i drugi podnositelj pojavili pred sudom, no treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja ostavili su sa svojom kćeri. Dogovoreno je da će djeca provesti dva sata dnevno u domu svoga oca, od 20. studenoga 2013. godine do kraja godine. Njihova je predaja odgođena do kraja 2013. godine.

74. Dana 26. studenoga 2013. godine, psihologinja zaposlena u lokalnom centru za socijalnu skrb izvijestila je o sastancima treće podnositeljice i četvrtog podnositelja s njihovim ocem. Svjedočila je sastanku održanom 20. studenoga 2013. godine koji je započeo u domu podnositelja i nastavio se u prostorijama centra, sastanku održanom 21. studenoga 2013. godine u domu I.K.-a i sastanku održanom 22. studenoga 2013. godine u prostorijama centra. Zabilježila je početno odbijanje djece da na bilo koji način komuniciraju sa svojim ocem te da im je s vremenom bilo sve ugodnije u njegovom društvu. Također je zabilježila da su djeca prvu podnositeljicu nazivala „majkom“ te da im je prva podnositeljica sprječavala opuštanje u društvu njihova oca. Mjerodavni dio izvješća psihologinje glasi kako slijedi:

„Jasno se uočava da mlt. Nikola i mlt. Emanuela nastupaju na način koji je preslika bakinog stava i ponašanja. neočekivano za dob koriste neadekvatan rječnik, kao i neprimjerenu uključenost u zbivanja između oca i bake. Izraženo ponašanje je potpuno jednako s ponašanjem bake, i djeluju umetnuto. Mlt. djeca nisu neposredno instruirana, to bi se vidjelo i lako prebrodilo, već su odgajani tako da su stavovi, riječi i ponašanja u njima čvrsto izgrađeni i dosta razvijeni. baka šalje kontradiktorne poruke i inducira unutarnji konflikt u djeci. Pri tome je vidljivo da mlt. djeca jako pate i da imaju kognitivnu zbrku. odnos između bake i oca je i dalje poremećen, djeca u konfliktu lojalnosti razvila simptome emocionalnog zlostavljanja, koje za posljedicu ima i njihove probleme u socijalnoj prilagodbi i socijalnoj kompetenciji.“

75. Dana 5. prosinca 2013. godine, lokalni je centar za socijalnu skrb Općinskom sudu u Vinkovcima podnio sljedeće:

„... Kako unatoč svim pokušajima stručnih djelatnika ovog Centra djeca nisu htjela niti čuti da 20.11.2013.god. idu s ocem, a on je i dalje pasivan i traži od nas da mu djecu doslovno predamo u ruke predloženi su susreti u prostorijama ovog Centra te smo obje strane uputili da imaju svaki dan na raspolaganju jedan ured ...

Napominjemo da se i otac i njegova obitelj i ... svakodnevne su pritužbe ... i navode da ih „svi upućuju na Centar“ koji po njima ima isključivu i jedinu odgovornost radi ovih za sada neuspjelih pokušaja da otac sa djecom stvori emocionalnu povezanost ....

.....

Mišljenja smo da su djelatnici ovog Centra u radu sa obitelji Kruškić unazad dvije godine iscrpili sve resurse za koje imamo zakonske ovlasti te poduzeli mjere koje predviđa postojeći Obiteljski zakon.

Mišljenja smo da ovakvo organizirano provođenje ovrhe kako je u nekoliko navrata organizirano nije svrhovito. Glavni problem prema našem sudu predstavljaju baka i djed koji su „instrumentalizirali“ djecu u svrhu postizanja svojih ciljeva ... Ometaju susrete i druženja, ne ostavljaju ni milimetar prostora da otac provodi vrijeme s djecom. Djeca su u grču, ne od oca, nego od bake. Svaku njihovu reakciju, pokret i gestu baka nadzire i odgovara umjesto njih“

Smatramo da bi ovrha bila djelotvorna i uspješna ukoliko baka ne bi bila u prisustvu djece kao niti u njihovoj blizini. Djeca nisu čvrsto emocionalno privržena baki, već se radi o nesigurnoj vezanosti gdje je baka vještom manipulacijom, a ponajprije izolacijom od oca uspjela djecu staviti u službu sebe, a ponajprije zadovoljenja svojih iracionalnih potreba. “

76. Dana 13. prosinca 2013. godine, centar je imenovao g. I.Ka., odvjetnika iz Vinkovaca, da djeluje kao posebni skrbnik treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

77. Dana 17. prosinca 2013. godine, sud je zakazao predaju treće podnositeljice i četvrtog podnositelja njihovu ocu dana 30. prosinca 2013. godine za vrijeme sastanka u prostorijama lokalnog centra za socijalnu skrb, u prisutnosti sudskog ovršitelja, policije i zaposlenika centra za socijalnu skrb.

78. Dana 20. prosinca 2013. godine, centar je izvijestio o kontaktima treće podnositeljice i četvrtog podnositelja s njihovim ocem u razdoblju od 20. studenoga do 19. prosinca 2013. godine. Većina je sastanaka trajala kraće nego što je dogovoreno te je za neke dane dogovoreno da se sastanak neće održati. Nije bilo značajne interakcije između djece i njihova oca.

79. Dana 30. prosinca 2013. godine, za vrijeme sastanka u prostorijama lokalnog centra za socijalnu skrb, treća podnositeljica i četvrti podnositelj predani su njihovu ocu. Od toga dana prva podnositeljica i drugi podnositelj nisu imali nikakvog kontakta s njima.

80. Dana 31. prosinca 2013. godine i 2. siječnja 2014. godine, psihologinja centra posjetila je I.K.-ov dom. Istaknula je da su se treća podnositeljica i četvrti podnositelj dobro prilagodili svojoj novoj okolini te da se njihov otpor prema ocu smanjio. Djeca su pitala kad mogu ići doma te kako su prva podnositeljica i drugi podnositelj.

81. Dana 3. siječnja 2014. godine, psihologinja centra i posebni skrbnik djece posjetili su dom I.K.-a. Psihologinja je djecu posjetila i 7., 8. i 9. siječnja 2014. godine. Istaknula je da su djeca sve opuštenija i znatizelnija te da sve više pričaju.

82. Dana 13. siječnja 2014. godine, Općinski sud u Vinkovcima je obustavio ovršni postupak jer je ovrha završena.

4. Kazneni postupak

83. Dana 10. listopada 2013. godine, Općinsko državno odvjetništvo u Vukovaru podiglo je optužnicu protiv prve podnositeljice i drugog podnositelja pred Općinskim sudom u Vukovaru zbog neprovođenja odluke za zaštitu dobrobiti djece, kaznenog djela kažnjivog na temelju članka 173. stavka 1. Kaznenog zakona iz 2013. godine (vidi stavak 96. dolje).

84. Kazneni postupak protiv prve podnositeljice i drugog podnositelja još je u tijeku.

5. Postupak vezan uz zabranu približavanja

85. Dana 15. siječnja 2014. godine, posebni skrbnik treće podnositeljice i četvrtog podnositelja pokrenuo je izvanparnični postupak pred Općinskim sudom u Vinkovcima u njihovo ime, tražeći od suda određivanje zabrane približavanja kojom bi se prvoj podnositeljici i drugom podnositelju zabranilo da im se približe u krugu od 500 metara i da ih uznemiruju telefonskim pozivima, pismima, elektroničkom poštom ili SMS porukama. Tvrdio je da su prva podnositeljica i drugi podnositelj manipulirali trećom podnositeljicom i četvrtim podnositeljem te da je želja djece da žive sa svojom bakom i djedom nastala pod pritiskom, te nije bila u najboljem interesu djece. Pozvao se na kazneni postupak protiv prve podnositeljice i drugog podnositelja koji je još u tijeku.

86. Dana 3. ožujka i 5. ožujka 2014. godine, socijalna radnica i psihologinja lokalnog centra za socijalnu skrb podržale su predloženu mjeru. Prva podnositeljica i drugi podnositelj osporili su njihova mišljenja, pozivajući se na ranija mišljenja vještaka koji su predložili da djeca budu u redovitom kontaktu s njima (vidi stavak 62. gore).

87. Dana 28. ožujka 2014. godine, Općinski je sud u Vinkovcima prihvatio prijedlog posebnog skrbnika te odredio zabranu približavanja za prvu podnositeljicu i drugog podnositelja. Mjerodavni dio tog rješenja glasi kako slijedi:

„... posebno cijeneći Mišljenje psihologa i socijalnog radnika Centra za socijalnu skrb ... ovaj sud je mišljenja da za sada nije u interesu djece da imaju kontakte s bakom i djedom po ocu, ..., a to iz razloga jer su djeca sada u procesu postizanja psihološke ravnoteže sa ocem, te je zbog dugotrajne i izražene manipulacije mlt. djece od strane bake, koja nije stavljala potrebe mlt. djece na prvom mjestu, susrete i druženja ... potrebno zabraniti... “

88. Taj je predmet trenutačno u tijeku pred Županijskim sudom u Vukovaru nakon žalbe prve podnositeljice i drugog podnositelja.

6. Postupak vezan uz susrete i druženja prve podnositeljice i drugog podnositelja

89. Dana 15. siječnja 2014. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj pokrenuli su izvanparnični postupak pred Općinskim sudom u Vinkovcima u kojem su tražili da im se odrede susreti i druženja s trećom podnositeljicom i četvrtim podnositeljem jedan dan u tjednu, svaki drugi vikend u mjesecu, trideset dana za vrijeme ljetnih praznika i sedam dana za vrijeme zimskih praznika, te u posebnim prilikama poput vjerskih blagdana i rođendana.

90. Dana 16. siječnja 2014. godine, Općinski je sud u Vinkovcima zatražio mišljenje centra o prijedlogu prve podnositeljice i drugog podnositelja.

91. Dana 5. ožujka 2014. godine, centar je Općinskom sudu u Vinkovcima prosljedio svoje mišljenje koji su pripremili u kontekstu postupka vezanog uz zabranu približavanja (vidi stavak 86. gore).

92. Dana 10. travnja 2014. godine, Općinski je sud u Vinkovcima odbio prijedlog prve podnositeljice i drugog podnositelja. Pritom se pozvao na svoje rješenje kojom se određuje zabrana približavanja (vidi stavak 87. gore).

93. Rješenjem od 18. lipnja 2014. godine, Županijski je sud odbio žalbu prve podnositeljice i drugog podnositelja.

94. Dana 13. kolovoza 2014. godine, prva podnositeljica i drugi podnositelj podnijeli su ustavnu tužbu u kojoj tvrde da je došlo do povrede njihovih ustavnih prava na pošteno suđenje i poštivanje njihova obiteljskog života. Taj je postupak trenutačno u tijeku pred Ustavnim sudom.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Obiteljski zakon

95. Mjerodavne odredbe Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 163/03 s naknadnim izmjenama i dopunama) glase kako slijedi:

Članak 100.

„(1) Ako roditelji ne žive u obiteljskoj zajednici, sud će odlučiti s kojim će roditeljem dijete živjeti te odrediti način i vrijeme susreta i druženja djeteta s drugim roditeljem.

(...)“

Članak 103.

„(1) Centar za socijalnu skrb će odmah, a najkasnije u roku od osam dana od dana saznanja da su oba roditelja odsutna, spriječena ili iz zdravstvenih ili sličnih razloga nesposobna skrbiti o djetetu, a nisu ga povjerali na čuvanje i odgoj osobi koja ispunjava propisane pretpostavke za skrbnika, povjeriti dijete i bez pristanka roditelja na čuvanje i odgoj drugoj osobi, domu za djecu ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

(2) Odluka iz stavka 1. ovoga članka može trajati najdulje 60 dana.

(3) Žalba na odluku iz stavka 1. ovoga članka ne odgađa njezinu ovrhu.

(4) Ako centar za socijalnu skrb ocijeni da okolnosti iz stavka 1. traju i po isteku roka iz stavka 2. ovoga članka donijet će odmah odluku o stavljanju djeteta pod skrbništvo.

(5) Ako roditelji zatraže predaju djeteta i (...) prestanak skrbništva, a centar za socijalnu skrb smatra da to nije u interesu djeteta, predložit će sudu donošenje mjere za zaštitu dobrobiti djeteta.

(6) Ako centar za socijalnu skrb u roku od petnaest dana od zahtjeva roditelja ne pokrene postupak pred sudom, roditelji mogu zahtjev za predaju djeteta uputiti sudu.“

Članak 106.

„Ako se dijete nalazi bez pravne osnove kod druge osobe koja odbija predati dijete, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog roditelja, djeteta ili centra za socijalnu skrb bez odgode odlučiti o oduzimanju djeteta takvoj osobi.“

Članak 107. stavak 1.

„Sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog bake ili djeda, odnosno djeteta, donijeti odluku o susretima i druženju unuka s bakom, odnosno djedom, uzimajući u obzir dobrobit djeteta.“

2. Mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta**Članak 111. stavak 1. i stavak 2.**

„(1) Sud će u izvanparničnom postupku roditelju koji u većoj mjeri zanemaruje podizanje i odgoj djeteta ili postoji opasnost za pravilno podizanje djeteta, oduzeti pravo da živi sa svojim djetetom i odgaja ga, te će dijete povjeriti na čuvanje i odgoj drugoj osobi, ustanovi ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja djelatnost socijalne skrbi.

(2) Smatra se da roditelj u većoj mjeri zanemaruje podizanje, odgoj i obrazovanje djeteta primjerice ako ne skrbi dovoljno o prehrani, higijeni, odijevanju, medicinskoj pomoći, redovitom pohađanju škole, ne sprječava dijete u štetnom druženju, zabranjenim noćnim izlascima, skitnji, prosjačenju ili krađi.“

Članak 113. stavak 3. i stavak 4.

„(3) Mjere iz članka 111. i 112. ovoga Zakona izriču se u trajanju do godine dana.

„(4) Postupak za izricanje mjera iz članka 111. i 112. ovoga Zakona pokreće sud po službenoj dužnosti, na prijedlog centra za socijalnu skrb ili djeteta.“

Članak 116. stavak 1. i stavak 2.

„(1) Sud može u izvanparničnom postupku zabraniti roditelju, baki ili djedu, sestri ili bratu, odnosno polusestri ili polubratu koji ne živi s djetetom da se neovlašteno približava djetetu na određenim mjestima ili na određenu udaljenost te da ga uznemirava.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka može pokrenuti centar za socijalnu skrb, roditelj ili dijete.“

Članak 216. stavak 1.

„Ako roditelj ne uzdržava dijete, baka i djed po tom roditelju dužni su ga uzdržavati (...)“

Članak 344.

„U tijeku ovršnog postupka sud će nastojati u najvećoj mogućoj mjeri zaštititi dijete.“

2. Kazneni zakon

96. Mjerodavna odredba Kaznenog zakona (Narodne novine br. 125/11 i 144/12), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013., glasi kako slijedi:

**GLAVA OSAMNAESTA (XVIII.)
KAZNENA DJELA PROTIV BRAKA, OBITELJI I DJECE****Neprovođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta****Članak 173.**

„Tko ne provodi, spriječi ili onemogući provođenje odluke za zaštitu dobrobiti djeteta koju je odredio sud, zavod za socijalnu skrb ili državno tijelo, kaznit će se kaznom zatvora do jedne godine.“

PRIGOVORI

97. Podnositelji zahtjeva prigovaraju na temelju članka 8. Konvencije da je odluka domaćih sudova u ovom predmetu prvo prekinula, a kasnije spriječila ponovno uspostavljanje odnosa bake i djeda s unucima, koji je između njih postojao, te je time povrijedila njihovo pravo na poštivanje njihova obiteljskog života.

98. Podnositelji također prigovaraju na temelju članka 6. stavka 1. i članka 13. Konvencije da nisu na raspolaganju imali nikakvo pravno sredstvo kojim bi prigovorili tome što lokalni centar za socijalnu skrb nije pokrenuo postupak u kojem bi se ocu treće podnositeljice i četvrtog podnositelja oduzelo pravo da živi s djecom, niti su imali pravni temelj da sami pokrenu ikakav postupak kojim bi ostvarili da se treća podnositeljica i četvrti podnositelj povjere njima.

PRAVO

A. *Locus standi* treće podnositeljice i četvrtog podnositelja

1. Tvrđnje stranaka

99. Vlada je tvrdila da prva podnositeljica i drugi podnositelj nisu bili ovlašteni podnijeti zahtjev u ime treće podnositeljice i četvrtog podnositelja jer su jedine osobe koje su to mogle učiniti bili njihovi biološki roditelji K.F. i I.K. Vlada je također tvrdila da treća podnositeljica i četvrti podnositelj kao maloljetnici nisu imali poslovnu sposobnost potpisati punomoć koju je Sudu podnijela njihova odvjetnica.

100. Prva podnositeljica i drugi podnositelj odgovorili su da su samo štitili treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja jer njihovi roditelji i lokalni centar za socijalnu skrb to nisu učinili.

2. Ocjena Suda

101. Ponavljajući da treba izbjegavati ograničavajući ili isključivo tehnički pristup glede zastupanja djece pred Sudom (vidi *A.K. i L. protiv Hrvatske*, br. 37956/11, stavak 47., 8. siječnja 2013.), Sud ističe da je u ovom predmetu roditeljska skrb nad trećom podnositeljicom i četvrtim podnositeljem uvijek počivala kod njihovih roditelja koji je nikada nisu bili lišeni. Također ističe da ti podnositelji nisu nikada bili u skrbništvu prve podnositeljice i drugog podnositelja niti su im na drugi način bili formalno povjereni. Štoviše, od 13. prosinca 2013. godine, treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja u domaćem postupku je zastupao posebni skrbnik (vidi stavak 76. gore). Konačno, s obzirom na zaključke domaćih sudova (vidi stavke 62. i 68. gore), prva podnositeljica i drugi podnositelj su, kako se može barem tvrditi, u sukobu interesa sa svojim unucima.

102. U tim okolnostima, Sud s obzirom na svoju sudsku praksu (vidi *Moretti i Benedetti protiv Italije*, br. 16318/07, stavci 32.-33., 27. travnja

2010.) smatra da prva podnositeljica i drugi podnositelj nisu ovlašteni podnijeti zahtjev u ime treće podnositeljice i četvrtog podnositelja.

103. Iz toga slijedi da je ovaj zahtjev, u mjeri u kojoj se odnosi na treću podnositeljicu i četvrtog podnositelja, nespojiv *ratione personae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. i treba ga odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4.

B. Navodna povreda članka 8. Konvencije

104. Prva podnositeljica i drugi podnositelj (u daljnjem tekstu: „podnositelji“) prigovorili su da su odluke domaćih sudova kojima je određeno da će djeca živjeti sa svojim ocem i kojima ih se oduzima iz skrbi podnositelja, kao i odluke kojima se odbijaju naknadni zahtjevi podnositelja za povjeravanjem djece i određivanjem susreta i druženja, uzrokovale povredu njihova prava na poštivanje njihova obiteljskog života. Pozvali su se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.“

105. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora na četiri osnove. Tvrdila je da su podnositelji zlouporabili svoje pravo na podnošenje zahtjeva, da nisu imali status žrtve, da nisu iskoristili sva domaća pravna sredstva te da je ovaj prigovor, u svakom slučaju, bio očigledno neosnovan.

1. Tvrdnje stranaka

106. Vlada je tvrdila, *inter alia*, da iako na temelju članka 8. Konvencije podnositelji imaju pravo održavati obiteljske veze sa svojim unucima, to ne podrazumijeva pravo da im djeca budu povjerena, pravo na posvajanje te djece ili pravo da im se na bilo koji drugi način pravno prizna (formalizira) njihovo *de facto* izvršavanje sadržaja roditeljske skrbi. Međutim, to je upravo ono što su podnositelji nastojali postići. Konkretno, u svom obrascu za podnošenje zahtjeva naveli su da je cilj njihova zahtjeva bio: „*prepoznavanje njihova prava da im bude povjerena skrb nad djecom.*“ Iz toga su, prema mišljenju Vlade, oni pokušavali ostvariti pravo da im se unuci povjere na čuvanje i odgoj, pravo koje ne proizlazi iz članka 8. Konvencije.

107. Podnositelji to nisu komentirali.

2. Ocjena Suda

108. Sud prvo ponavlja da „obiteljski život“ u smislu članka 8. Konvencije može postojati između bake i djeda i njihovih unuka kad među njima postoje dovoljno jake obiteljske veze (vidi *Lawlor protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 12763/87, odluka Komisije od 14. srpnja 1988., Odluke i izvješća (OI) 57, str. 216). Iako suživot nije preduvjet jer su dovoljni i bliski

odnosi koji proizlaze iz čestog kontakta, obično će se smatrati da odnosi između djeteta i njegovih bake i djeda s kojima je neko vrijeme živio pripadaju toj kategoriji (vidi *Bronda protiv Italije*, 9. lipnja 1998., stavak 51., *Izvjешća o presudama i odlukama* 1998-IV).

109. S tim na umu i s obzirom da su u ovom predmetu podnositelji živjeli sa svojim unucima od njihova rođenja do 30. prosinca 2013. godine (vidi stavke 4. i 7. gore) odnosno nekih sedam i osam godina, Sud smatra da su odnosi između njih predstavljali „obiteljski život“ koji je zaštićen člankom 8. Konvencije.

110. Sud nadalje ponavlja da je u normalnim okolnostima odnos između bake i djeda i njihovih unuka drugačije prirode i stupnja u odnosu na odnos između roditelja i djeteta te stoga po svojoj prirodi općenito zahtijeva manji stupanj zaštite. Stoga, kad se roditelju uskrati pristup djetetu koje je u javnoj skrbi, to bi u većini slučajeva predstavljalo miješanje u pravo roditelja na poštivanje obiteljskog života koje je zaštićeno člankom 8. Konvencije, no to ne bi nužno bio slučaj kad su pitanju baka i djed. U potonjem slučaju može doći do miješanja u pravo bake i djeda na poštivanje njihova obiteljskog života samo ako javne vlasti ograniče pristup u mjeri koja nije uobičajena, odnosno smanje kontakte na način da baki i djedu odbiju razumni pristup nužan za očuvanje normalnog odnosa bake i djeda s unukom (vidi *Price protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 12402/86, odluka Komisije od 9. ožujka 1988., OI 55, str. 224; *Lawlor*, citirano gore; i *G.H.B. protiv Ujedinjene Kraljevine* (odluka), br. 42455/98, 4. svibnja 2000.). To je zbog toga što poštivanje obiteljskog života u takvim situacijama podrazumijeva obvezu države da djeluje na način koji bi dopustio da se veze između bake i djeda te njihovih unuka normalno razvijaju (vidi *Marckx protiv Belgije*, 13. lipnja 1979., stavak 45., Serija A br. 31).

111. Stoga, pravo na poštivanje obiteljskog života bake i djede u odnosu na njihove unuke prvenstveno podrazumijeva pravo na održavanje normalnog odnosa bake i djeda s unucima međusobnim kontaktima.

112. Međutim, Sud ponavlja da se kontakti između bake i djeda i njihovih unuka obično odvijaju uz suglasnost osobe koja ima roditeljsku skrb što znači da je pristup bake ili djeda njegovu ili njenu unuku obično odluka roditelja djeteta (vidi *Price*, citirano gore; i *Lawlor*, citirano gore). U svakom slučaju, Sud ističe da su domaći postupci koji bi mogli uzrokovati prekid ili ograničavanje kontakta između podnositelja i njihovih unuka, posebice postupci vezani uz određivanje zabrane približavanja (vidi stavke 85.-88. gore) i određivanje susreta i druženja podnositelja (vidi stavke 89.-94. gore) još u tijeku.

113. Iz toga slijedi da je njihov prigovor na temelju članka 8. Konvencije, u onoj mjeri u kojoj se odnosi na te postupke, nedopušten kao preuranjen te mora biti odbačen na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

114. Uz to, iz sudske prakse Suda proizlazi da u situacijama u kojima su njihovi unuci ostali bez roditeljske skrbi, baka i djed mogu na temelju članka 8. Konvencije također imati pravo da se njihova želja da im se njihovi unuci formalno povjere na skrb uzme u obzir kad se donose odluke o smještaju tog djeteta (vidi *Scozzari i Giunta protiv Italije* [VV], br. 39221/98 i br. 41963/98, stavak 222., ECHR 2000-VIII).

115. Prema mišljenju Suda, okolnosti ovoga predmeta ne mogu dovesti do tog prava bake i djeda jer se ne može tvrditi da je unuke podnositelja njihov otac - koji je bio odsutan samo mjesec i pol kad ih je ostavio u skrbi njihove bake i djeda (vidi stavke 6. i 8. gore) – napustio, te da su stoga ostali bez roditeljski skrbi. S obzirom da se, kako je Vlada ispravno istaknula (vidi stavak 106. gore), članak 8. Konvencije ne može tumačiti kao da daje bilo kakva druga prava vezana uz povjeravanje djece na čuvanje i odgoj baki i djedu, Sud smatra da odluke domaćih sudova u različitim postupcima vezanima uz povjeravanje djece (vidi stavke 24.-41. gore), kao i odluke donesene u postupku za predaju djece (vidi stavke 42.-50. gore), uključujući ovršni postupak koji je iz toga proizašao (vidi stavke 51.-82. gore), ne predstavljaju miješanje u pravo podnositelja na poštivanje njihova obiteljskog života.

116. Iz toga slijedi da je njihov prigovor na temelju članka 8. Konvencije, u mjeri u kojoj se odnosi na te postupke, nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

117. S obzirom na te zaključke, Sud smatra da nije potrebno rješavati Vladine prigovore o nedopuštenosti koji se temelje na navodnoj zlouporabi prava na podnošenje zahtjeva, nedostatka statusa žrtve ili neiscrpljivanju domaćih pravnih sredstava (vidi stavak 105. gore).

C. Ostale navodne povrede Konvencije

118. Podnositelji su prigovarali da na temelju domaćeg prava nisu imali pravo pokrenuti postupak kojim bi se I.K.-a lišilo njegova prava da živi s djecom (vidi stavke 39.-41. gore) i/ili postupak kojim bi se djecu povjerilo njima na čuvanje i odgoj (vidi stavke 35.-38. gore), niti učinkovito pravno sredstvo kojim bi prigovorili činjenici da lokalni centar za socijalnu skrb to nije učinio. Pozivali su se na članak 6. stavak 1. i članak 13. Konvencije koji, koliko je to mjerodavno, glasi kako slijedi:

Članak 6. stavak 1.

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi (...) svatko ima pravo da (...) sud (...) pravično ispita njegov predmet.“

Članak 13.

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom, čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.“

119. Što se tiče prigovora na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije, Sud prvo ističe da postupak kojim bi se I.K.-a lišilo njegova prava da živi s djecom, a koji su podnositelji htjeli pokrenuti, ne bi bio vezan uz određivanje njihovih „građanskih prava i obveza“ već onih njihova sina i unuka. Nadalje ističe da, što se tiče postupka kojim bi im se djeca povjerila na čuvanje i odgoj, hrvatsko pravo ne prepoznaje nikakvo pravo bake i djeda na skrb nad njihovim unucima te da se članak 6. stavak 1. Konvencije odnosi samo na postupke vezane uz određivanje prava koje ima pravni

temelj u domaćem pravu (vidi, *mutatis mutandis*, *Price*, citirano gore; i *Lawlor*, citirano gore). Iz toga slijeda da je ovaj prigovor nespojiv *ratione materiae* s odredbama Konvencije u smislu članka 35. stavka 3. te ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

120. Što se tiče prigovora na temelju članka 13. Konvencije, Sud ponavlja da taj članak zahtijeva pravno sredstvo u domaćem pravu samo kad pojedinac ima „dokazivu tvrdnju“ da je jedno od njegovih ili njenih prava ili sloboda navedenih u Konvenciji povrijeđeno (vidi, primjerice *Boyle i Rice protiv Ujedinjene Kraljevine*, 27. travnja 1988., stavak 52., Serija A br. 131). Međutim, s obzirom na gornje zaključke prema kojima glavni prigovor podnositelja na temelju članka 8. Konvencije nije dopušten kao preuranjen i očigledno neosnovan (vidi stavke 113. i 116. gore), Sud smatra da se njihov povezani prigovor na temelju članka 13. Konvencije ne može smatrati „dokazivim“ u smislu sudske prakse Suda. Iz toga slijeda da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. točke (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te ga je stoga potrebno odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
Tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
Predsjednica

© Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana.